

ФОРМА НА ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛНА ЕФЕКТИВНОСТ: ЛИТЕРАТУРЕН ОБЗОР

Йоана Неделчева¹

e-mail: yoana.nedelcheva@unwe.bg

Резюме

Тази статия представлява литературен преглед на релевантните източници по въпроса за връзката между формата на държавно управление, от една страна, и институционалната ефективност, разгледана като икономическо развитие, от друга. Проблемът, който авторът разгръща е противоречието в литературата и в частност липсата на единодушие по въпроса кои институции водят до икономически растеж. Задачата на разработката е да изложи синтезирано идеите и приноса на ключови автори в сферата. Статията има за цел да послужи за теоретична база на следващи изследвания, както и да разграничи празноти в теорията, повдигайки следните въпроси: Как институциите влияят на икономическия растеж. Кои са тези институции? За кои режими са присъщи те?

Ключови думи: институции, институционална ефективност, форма на държавно управление, икономически растеж

JEL: O43, N11

Увод

Връзката между формата на държавно управление и макроикономическите резултати на държавите е обект на изследване, който е заинтригувал множество теоретици. Идеята да се изведе едно универсално правило за пътя към икономическия просперитет е изключително примамлива, а с нарастващото неравенство на доходите – все по-актуална. Изследователите все още не са достигнали до консенсус по отношение на методите за установяването на връзката между икономическото развитие на страните и формата на тяхното управление, нито силата и посоката на ефекта от действието ѝ. Тази статия няма за цел да разисква или да допринесе за разрешаване на теоретичния дебат. Корелацията институции – икономически резултати е основната теза, която статията представя и защитава, уповавайки се на идеите на видни изследователи в сферата, разгледани и представени (сбито) в литературния обзор. Предвид ограниченията на литературния обзор

¹ Докторант, катедра „Икономика“, УНСС

като изследователска методология, обхватът на статията ще бъде ограничен с цел дълбочинно разгръщане на разглежданата тема. Друго изследователско ограничение ще бъдат анализът на методологията и доказуемостта (или отхвърлянето) на идеите, представени синтезирано в този труд. Целта на статията е да направи идейно изложение на ключови концепции в сферата на конституционния икономикс, сметени за релевантни при конструирането на теоретичната рамка на по-нататъшни изследвания, чиято цел е да послужат за изграждане на кохерентен модел за прогнозиране на влиянието на хипотетична промяна в конституционната уредба и влиянието на тази промяна върху макроикономическите показатели на страната, която търпи изменението (въпросите дали е измерима тази предполагаема корелация и по какъв начин попадат извън обсега на статията). С оглед на това, авторът счита за най-удачно изследването да се занимае с отговора на въпроса „Как институциите влияят върху икономиката?“.

Основно изложение

Връзката институционална уредба икономическо поведение е интуитивна по своя характер. Различните режими се характеризират с конкретна идеология, институционален политически инструментариум и начин на прилагането му с цел осъществяването на конкретните им цели. И ако целите на повечето държави не се различават особено – икономически просперитет, териториална цялост или обезпеченост и т.н., то методите за постигането им са точно толкова разнообразни колкото начините им на приложение. Това, което вълнува автора на този литературен обзор, както много други изследователи преди него, е дали се наблюдава прилика не само между целите на държавите и резултатите от преследването им чрез сходна методика и инструменти (сходство във формата на държавно управление), но и в какво се изразява тя и възможно ли е на базата на тази предполагаема прилика да се изведе общо правило за ефективността им (изразена в икономически растеж) поне частично.

Институциите

„Институциите са правилата на играта в обществото“, сформиращи социалните, политическите и икономическите взаимодействия между хората (North, 1990, p. 3). North твърди, че задачата на институциите е да подсилят стабилност на човешките взаимоотношения, а не ефективност (North, 1990, p. 6).

Тук е уместен въпросът дали се търси ефективност за всички членове на обществото. Може да се направи твърдението, че една система от правила,

като каквато са разглеждани институциите по дефиницията на North, не би оцеляла, ако не работи в полза на никого. Следователно тя трябва да подпомага или управляващото малцинство (прослойка, която благодарение на броя си и влиянието си най-лесно би могла да повлияе на институционалните уредби, често без особено бурна реакция от страна на масите, стига, разбира се, промените да не са твърде остри) или по-голямата част от населението. Сценарий, при който една институция е от полза на всички, дори и да е по различна линия, не е изключен. Горният коментар не цели да обори тезата на North, а само да зададе потенциална посока, в която може да се разсъждава допълнително особено в контекста на изследване ефективността на институционните уредби.

В „Institutions, Institutional Change and Economic Performance“ North (1990) опитва да отговори на въпроса защо неефективните институции не биват заменени от по-добри или не биват реформирани. Според North (1990, р. 7) институциите дават отражение върху цените на производствените процеси и крайната цена, като по този начин те влияят и върху икономиката. Институциите определят икономическите възможности и стимули в едно общество. В зависимост от това, от кои възможности организациите избират да се възползват и в каква посока да се развият, те променят институциите, а с тях и набора от налични възможности. По този начин North обяснява парадокса на продължителното съществуване на институти, като правото на собственост, без те автоматично да водят до икономически просперитет, както би било логично да се предположи. Това означава, че различните нива на ефективност на институциите водят до разнообразни икономически резултати.

Може да се разсъждава много по темата за симбиотичната връзка между институции и организации, но това, на което статията ще обърне внимание е че наличието на дадена институция не гарантира икономически просперитет. От важност е равнището на ефективност, на което тя функционира.

В книгата си „Why Nations Fail: Origins of Power, Prosperity, and Poverty“ D. Acemoglu и J. A. Robinson (2012) дефинират два типа институции (политически и икономически) според ефекта от тяхното действие: приобщаващи (inclusive) и извличащи (extractive) (собствен неофициален превод на български). Първите се характеризират с подпомагане и окуражаване на участието в икономически дейности, като се набляга на личния избор на индивидите как да впрегнат уменията си най-ефективно (Acemoglu, Robinson, 2012, Chapter 3). Те се отличават с три ключови характеристики: защитено право на съсобственост, обективна правова система и публични блага. Включването в икономическите дейности трябва да е достъпно и да позволява на участниците в тях свободно да избират в кои точно да се при-

съединят (Acemoglu, Robinson, 2012, Chapter 3). Извличащите институции се характеризират с точно обратния ефект на действие: изключват групи от хора от икономическата активност, правят я по-недостъпна. Целта им е да спомагат благодетелстването на една прослойка от обществото спрямо и за сметка на друга (Acemoglu, Robinson, 2012, Chapter 3). Наред с икономическите институции действат и политически такива, като извличащите политически институции се отличават с прекомерна централизация (концентрация) или плуралност на политическата власт, а приобщаващите намират баланса между тези две крайности (Acemoglu, Robinson, 2012, Chapter 3). Като пример за небалансирано разпределение на властта авторите привеждат Сомалия и КНДР. Първата държава се отличава с хаотичност и много групи, близки по влияние, правейки невъзможно надмощието на една над останалите. Авторите твърдят, че централизацията би могла да подобри икономическото състояние на тези групи.

Без да бъде оспорвана хипотезата ще бъдат зададени два доуточняващи въпроса: Каква е инициативата зад това при надделяването на една от групите в подобна (плуралистична) страна над останалите, тя да въведе приобщаващи институции, които да дават възможност на останалите по напълно законен начин да отнемат от властта на групата взела превес? Каква би била инициативата за ново овластената група (свалила от власт първата) да запази същите тези институции, след като е видяла как именно те са улеснили и до една степен дори легитимизирали възхода ѝ до властта?

Acemoglu и Robinson (2012, Chapter 3) твърдят, че страхът от промяната (креативното унищожение) е това, което пречи на преминаването към приобщаващи институции, а в случая със Сомалия – на централизирането на властта и съответно държавата. На база тази идея се допуска, че целта на една от тези воюващи групи е да установи здрави, адаптивни и справедливи институции, които да донесат просперитет на всички обществени прослойки, включително и на тяхната опозиция, за сметка на управляващата група.

Това, което твърдят авторите не е нелогично, но може да се теоретизира, че страхът идва не от хаотичния и непредвидим характер на промяната или на самото предаване на част от политическото влияние, носеща риска от намалена пряка власт и контрол, а от това какво би означавал този акт на отстъпление за текущите управляващи. Ако алтернативата е липса на политическо представителство и икономическа и социална изолация, то цената на промяната би изглеждала твърде висока. За да проявят управляващите желание и инициатива в посока реформи, то най-вероятната алтернативна форма на социално, икономическо и политическо съществуване не трябва да е най-катастрофалната, която пък от своя страна не трябва да е диаметрално противоположна на изходната позиция. От тази гледна точка в де-

мократични общества (или такива характеризиращи се с относителна политическа свобода) с по-ниски нива на социално неравенство са по-често срещани работещи и интегрирани приобщаващи институции. Възможно е Acemoglu и Robinson да идентифицират централизираната власт, организирана в държава, като по-малкото зло или като първата стъпка към икономически подем, колкото и скромна да би бил той, в рамките на организиран социален ред, който поне се отличава със сравнително по-голяма (предполагаема) предвидимост.

По-нататък в книгата Acemoglu и Robinson доуточняват, че политическата централизация е ключово условие за икономически растеж при извличащи политически институции (Acemoglu & Robinson, 2012, Chapter 3). Тъй като обаче те по дефиниция клонят или към прекомерна концентрация на властта или към обратното – плуралност, процесът на трансформиране на политическите институции би могъл да се разгледа като балансиращ ход (не винаги съзнателен или премерен).

Въпреки това, не трябва да се пренебрегва и гореописаната интерпретация. Евентуална реформа на режим с извличащи политически институции би носила риска от залитане от едната в другата крайност, вместо постепенно доближаване до центъра и уравнивяване.

В извод от разсъжденията, представени дотук, може да се заключи, че просто наличието на дадени институции не е достатъчно, за да гарантира икономически просперитет. От изключителна важност е тяхната ефективност, механизъм и обхват на действие и правна обезпеченост.

Режими

След намиране на относително задоволителен отговор на въпросите как и кои институции са полезни за икономическото развитие, следва да бъде зададен въпроса: В кои режими се срещат те в ефективната си форма (или такава, доближаваща се до нея)?

От ключово значение са характеристиките, които Acemoglu и Robinson приписват на приобщаващите институции. Това са добре защитено право на собственост, обективна правова система и достъп до и наличие на публични блага. По въпроса дали авторитарните или демократичните режими защитават по-добре правото на собственост се води разгорещен теоретичен дебат. Класическата литература не може да преодолее противоречивата природа на държавата като пръв пазител и гарант на правото на собственост и заплаха едновременно (Przeworski, Limongi, 1993, p. 52). За група класически теоретици като Маркс всеобщото право на глас и правото на частна собственост са несъвместими (Marx, 1952, cited in Przeworski, Limongi, 1993 p. 52). Демокрацията, давайки представителство на масите, е изглеждала в

очите на елитите (интелигенция, аристокрация и всички, които са притежавали средствата за производство към момента) като опасен инструмент в ръцете на работническата класа. Przeworski и Limongi (1993) допускат, че демокрациите, могат да водят до икономически растеж, но не чрез защитата на правото на собственост. Друга теория, която те разглеждат е тази за стимула на авторитарните режими да преследват икономически растеж. Тъй като държавата пряко участва и регулира пазарните отношения и не подлежи на чужди частни влияния (знак за нейната автономност), тя има причина да се стреми към по-добри икономически резултати (Przeworski, Limongi, 1993 p. 56).

Противоположно на тези, които отричат съвместното съществуване на капитализъм и демокрация, се появява обратната гледна точка, която от своя страна твърди, че няма кой да държи автократите отговорни, при авторитарните режими (Mancur Olson, 1991, p. 153 cited in Przeworski, Limongi, 1993, p. 53). В защита на демокрациите отново Przeworski и Limongi (1993, p. 57) привеждат доказателства в полза на това, че авторитарните режими са хищнически.

При все това, че много от класиците са приемали демокрацията и правото на собственост за несъвместими, няма доказателства, че авторитарните режими могат да предложат по-силна гаранция на правото на собственост. Дори и да не може да се докаже, че то е демократично по своя характер (или дали всяко негово проявление води до такива резултати), както беше установено по-рано, не е от такова значение дали институтите съществуват, а каква е тяхната ефективност. В това отношение авторитарните режими трудно биха се сравнили с демокрацията от гледна точка на това, че правото на собственост при тях често е с ограничен обхват не само като влияние, а като инструмент в нейния икономически арсенал. Това води до намалена конкуренция на пазара поради високия праг за включване в икономическата дейност.

На следващо място се изяснява ролята на публичните блага, засягайки обективната правна система. Robert Varro (1994) разглежда икономическия растеж и демокрацията като стига до извода, че може да се предположи, че процесът на демократизация (представен като положителна промяна в тези конкретни субективни индекси за политическа свобода: върховенството на закона, свободен пазар, малка държавна намеса и висококачествен човешки капитал) води до икономически растеж. Интерес буди следният парадокс – Acemoglu и Robinson държат на публичните блага като индикатор за наличие на приобщаващи икономически институции, които обуславят икономическия растеж, а от резултатите от изследването на

Варго, високи данъци и държавни харчения, които не са свързани с образование и отбрана водят до спад в икономическия растеж (Barro, 1994, p. 9).

Разбира се, критериите на Acemoglu и Robinson не са универсални и съществуват безброй начини на изследване на икономическия просперитет и факторите, които му влияят. Парадоксът, който представлява сложната кохабитация между пазара и държавата отново е налице. Логично е да се предположи, че по-добри и общодостъпни публични блага и услуги биха били от полза на пазара, но метода за сдобиване със средствата, с които се осигуряват те – данъчното облагане, всъщност изглежда, че има негативен ефект. До подобен извод стигат Ram (1986) и Lindauer, Velenchik (1992), цитирани в (Przeworski, Limongi, 1993) като доказват, че размера на държавата (държавна намеса) има отрицателен ефект върху икономическото развитие, но правителствените разходи се отличават с положителен такъв.

Би било интересно кой от двата взима превес и при какви обстоятелства. Както беше пояснено в увода, статията няма за цел да даде оценка върху методологията на изследванията, а само да съобщи резултатите и да даде сбита интерпретация на изводите, която обаче няма претенцията, че е универсална, свършено непристрастна или правилната (ако допуснем, че може да има такава).

По-интересният извод, до който достига Варго е, че щом процесът на демократизация приключи (индексите не се изменят, а остават сравнително стабилни), положителният ефект на демокрацията върху икономическото развитие секва. От друга страна, това, което действа като стимул на процеса на демократизация е вдигане на стандарта на живот, измерен в реален БВП на глава от населението, продължителност на живота и образование (Barro, 1994, p. 25). Този извод позволява да се разсъждава в посока на това, че благосъстоянието е това, което позволява на демокрацията да просъществува. Това заключение може да бъде приведено като аргумент в полза на „теорията за модернизацията“ на (Lipset, 1959 cited in Jacobsen, 2015).

Przeworski и Limongi (1993) не бързат да класифицират демокрацията като „полезна“ за икономическия растеж. Причините, които дават за своето колебание са ограничените познания за „детерминантите на растежа“ и фрагментираността на доказателствата за степента, до която формата на държавно управление влияе върху икономическия просперитет на една страна. Въпреки това, самият Przeworski (2004) в по-късно свое изследване признава, че въпреки критиките, които могат да бъдат отправени към демокрациите и факта, че растежът на общия размер на доходите е с почти сходно темпо и при двата типа режими (демократически и авторитарни), демокрациите продължават да се отличават с осигуряване на относително по-висок стандарт на живот за своите граждани. Важно допълнение е, че

при тоталитарните режими доходите на глава от населението растат по-бързо. Обяснението, което Przeworski (2004, p. 21) дава е за това е, че общият растеж на БВП при авторитарните режими най-вероятно се дължи на по-високата раждаемост, по-кратката продължителност на живота, и по-високата смъртност.

Икономическият успех на един авторитарен режим зависи от неговата стабилност (Przeworski, 2004). Концентрацията на властта дава възможност за синхрон и категоричност на политическите действия, каквито рядко се срещат в демокрациите. Имайки предвид това логично заключение, Rodrik (1999) е изключително изненадан от резултатите на изследването си, които сочат, че по-устойчиви на външни икономически шокове са не формите на държавно управление, характеризиращи се с независима изпълнителна власт, а тези чиято ексекутива е с по-ниска автономност. Теорията за вето играчите на Tsebelis (2002) също може да се приложи като доказателство за наличието на подобна зависимост. Tsebelis (2002) доказва, че броя на вето играчите (участници, чиято подкрепа е нужна за промяна на статуквото) е свързан пряко със стабилността на политиките и тази на управлението като цяло.

От резултатите на Tsebelis и Rodrick, представени в предишния абзац, може да се предположи, че институционална уредба, която се характеризира с по-голяма автономия, може да повлияе и на икономиката негативно от гледна точка на това, че е по-податлива на политически промени и съответно по-малко предвидима. Политическата нестабилност, от своя страна влияе на чуждестранните инвестиции (Elish, 2022; Buitrago, Barbosa Camargo, 2020; Ciesielska-Maciagowska, Koltuniak, 2021 cited in Le et al, 2023).

В заключение на представените изследвания в този тематичен блок може да се твърди, че на теория и демокрациите и авторитарните режими притежават (ако не) инструментариума да създадат благоприятна среда за икономическо развитие, то поне стимула за това. При все това става ясно, че е необходим баланс в разпределянето (концентрацията) на властта в отделните ѝ стълбове. Структурата и взаимодействието между институциите в демократичните режими се отличават с по-голяма уравновесеност в това отношение.

Демокрации

Темата предлага възможност за по-задълбочено разглеждане на демократичните режими, тъй като въпреки, че те се характеризира със сходен идеен замисъл и институционален инструментариум и механизми, се срещат значителни отлики в методите на прилагането и функционирането им.

Най-амбициозния и пълен анализ на влиянието на формата на държавно управление (парламентарна или президентска република) към момента е „The Economic Effect of Constitutions“ (2003) на Torsten Persson и Guido Tabellini. В него те достигат до следните няколко извода, изброени неизчерпателно:

1. Правителствените разходи в президентските системи са с по-малък дял от БВП отколкото тези в парламентарните (Persson, Tabellini, 2003, p. 132).
2. Президентските системи се характеризират с по-малък размер на социалната държава (Persson, Tabellini, 2003, p. 146).
3. Нивата на ефективност на правителството са сходни между двете системи (Persson, Tabellini, 2003, p. 216).
4. Качеството на демократичните институции при президентските системи влияе на продуктивността им (Persson, Tabellini, 2003, p. 172).

Това, което прави впечатление е, че те изследват и ефектите от избирателната система върху икономическото развитие, но резултатите няма да бъдат представени тук, тъй като не попадат пряко във фокуса на статията. Все пак заслужава да се спомене, тъй като голяма част от критиките към този тип изследвания, целящи да анализират връзката между формата на държавно управление и икономическото развитие е, че не се взимат предвид много от външните фактори, които също могат да окажат влияние.

Един от интересните резултати от изследване на S. Saiegh (n.d.)² допълва заключението на Persson и Tabellini, че правителствените разходи са по-малки при президентските републики, но прави важното доуточнение, че решаваща за фискалната политика на кабинетите е дали се ползват с голяма подкрепа от ексекутивата (имат ли мнозинство). Иначе казано, ако управлява една партия без мнозинство в парламента, тя прави по-малки разходи (Saiegh, n.d.). От значение е и дали управлява коалиция или се наблюдава еднопартийно мнозинство (Saiegh, n.d.). Начинът, по който влияе президентската система е, че обуславя сформирването на еднопартийни управления (било то без или с малцинство), докато в парламентарните демокрации наблюдаваме повече коалиционни правителства.

Когато изследват неравенството на доходите при двете системи, както и инфлацията, Richard McManus и F. Gulcin Ozkan (2018) стигат до извода, че в президентските републики инфлацията и доходното неравенство са значително по-високи, отколкото при парламентарните.

Независимо от приведените доказателства в полза на една или друга демократична система, трябва да се има предвид, че върху икономическите

² Препратка към working paper-а, тъй като издадената статия е с ограничен достъп. В него не е посочена година.

резултати на страните влияят безброй фактори, което прави доказването и изследването на корелацията институционална уредба – икономическо развитие изключително трудоемка задача. По думите на Cheibub и Limongi (n.d.)³, голяма част от отличителните характеристики на двете системи не са ексклузивни само за тях. От друга страна, не трябва да се съди за различните режими по изключенията.

Демократичните режими са изключително разнообразни. Могат да се разглеждат в различни измерения в зависимост от правната им уредба и функциониране на практика. В зависимост от това какво се търси в едно общество, могат да са подходящи различни видове демократични уредби. Не трябва да забравяме обаче, че дори и значителна, връзката институции – икономическо развитие е само един от множество фактори, влияещи на икономическия растеж на една държава като например брой на население, територия, природни ресурси и близко историческо минало, които въобще не са за подценяване.

Заключение

Литературният обзор, макар и ограничен, успява да изпълни задачата си, но само частично. Докато успешно намери отговор на въпроса кои институции оказват влияние върху икономическия растеж, фокусът остава върху системите, и не се обръща внимание на отделните институции.

Това, което пречи да се изгради кохерентна система от критерии, по които да се сравнят изследванията, е че самите автори често разглеждат институциите по различен начин и в литературата не е постигнат консенсус дали под „институции“ изследователите разбират правни структури или социални практики, защитени от закона. От факта, че автори говорят и за двата типа институции, следва извода, че икономическият растеж има връзка не само с формата на държавно управление (лостове на властта), а и с отделни правни институти (легитимирани и обезпечени от закон социални конвенции и практики). Липсата на конкретика и уеднаквяване на критериите за измерването на тези връзки при пречупването им през призмата на институционалната ефективност допълнително усложнява сравнението между изводите на изследователите. По този начин изследванията остават описателни, но полето би спечелило от теории, които да се съсредоточат върху начини за увеличаване на институционалната ефективност и препоръки за овладяването ѝ.

³ Направена е препратка към working paper-a, тъй като издадената статия е с ограничен достъп. В него не е посочена година.

В този смисъл на въпроса „Кои институции влияят на икономическия растеж и как?“ е отговорено частично, като са разгледани два вида институции – такива, уреждащи връзката и взаимодействието между властите и такива, които дефинират, гарантират и регламентират конкретни социални практики и конвенции (и техния обхват), издигайки ги на нивото на граждански права. Ключова е не само ролята на една конкретна институция, а и това как те си взаимодействат и доколко е възможно реалният им механизъм на действие да се отдалечава от първоначалния замисъл в правните текстове.

При разграничаването на отделните режими (демокрации и авторитарни режими) и техните проявления (парламентарна и президентска република), трябва да се вземе предвид, че икономическият просперитет сам по себе си не е единственият критерий за благоденствие на населението на една държава. Още по-важно е каква част от тези средства достигат до тях и дали се усвояват по ефективен начин. С оглед на това богатството на една държава и фискалната дисциплина, спазвана от правителството, може да не са признаци на икономическо развитие. Освен това, някои форми на държавно управление се стремят да гарантират нещо също толкова стойностно колкото сигурността – политическа и социална свобода. Дори и някои конкретни институционални уредби, характеризиращи се с предпочитани темпове на растеж, да са присъщи на определени форми на държавно управление, преследването на конкретна форма на управление не бива да се превръща в самоцел. Намирането на оптимален баланс между гарантирането на социална, (базова) икономическа и политическа обезпеченост на гражданите е възможно да е по-ефективно в дългосрочен план.

Използвана литература

- Acemoglu, D., Robinson, J. (2012). *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*. 1st edn. New York: Crown Currency, E-book format [e-book reader], <https://www.amazon.com/Why-Nations-Fail-Origins-Prosperity-ebook/dp/B0058Z4NR8#> (accessed on 07 December 2025)
- Barro, R. J. (1994). *Democracy and Growth*. *NBER Working Paper Series No. 4909*, https://www.nber.org/system/files/working_papers/w4909/w4909.pdf (accessed on 24 December 2025)
- Cheibub, J. A. & Limongi, F. (n.d.). [Forthcoming]. *Democratic Institutions and Regime Survival: Parliamentary and Presidential Democracies Reconsidered*. *Annual Review of Political Science*, <https://www.columbia.edu/~gjl10/CheibubLimongi.pdf> (accessed on 24 December 2025)
- Jacobsen, J. (2015). *Revisiting the Modernization Hypothesis: Longevity and Democracy*. *World Development*, Vol. 67, pp. 174-185, <http://dx.doi.org/10.1016/j.worlddev.2014.10.003> (accessed on 23 December 2025)

- Le, A., Pham, H., Pham, D. & Duong, K. (2023). Political stability and foreign direct investment inflows in 25 Asia-Pacific countries: the moderating role of trade openness. *Humanit Soc Sci Commun*, Vol. 10, <https://doi.org/10.1057/s41599-023-02075-1> (accessed on 23 December 2025)
- McManus, R. & Ozkan, F. G. (2018). Who does better for the economy? Presidents versus parliamentary democracies. *Public Choice*, Vol. 176, pp. 361-387, <https://doi.org/10.1007/s11127-018-0552-2> (accessed 23 December 2025)
- North, D. (1990). An introduction to institutions and institutional change. In *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge: Cambridge University Press (Political Economy of Institutions and Decisions), pp. 3-10, <https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678.003> (accessed on 03 January 2026)
- Persson, T. & Tabellini, G. (2003). *The Economic Effects of Constitutions*. Cambridge, MA: The MIT Press, <https://doi.org/10.7551/mitpress/2591.001.0001> (accessed on 30 December 2025)
- Przeworski, A. (2004). Democracy and Economic Development. In Mansfield, E.D., Sisson, R. (eds.). *Political Science and the Public Interest*, pp. 300-324, <https://as.nyu.edu/content/dam/nyu-as/faculty/documents/sisson.pdf> (accessed on 23 December 2025)
- Przeworski, A. & Limongi, F. (1993). Political Regimes and Economic Growth. *The Journal of Economic Perspectives*, 7(3), pp. 51-69, <https://www.jstor.org/stable/2138442> (accessed on 12.12.2025)
- Rodrik, D. (1999). *Institutions For High-Quality Growth: Institutions For High-Quality Growth: What They Are and How to Acquire Them*. International Monetary Fund, Washington, DC, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/seminar/1999/reforms/rodrik.htm> (accessed on 01 January 2026)
- Saiegh, S. M. (n.d.). [Forthcoming]. Policy differences among parliamentary and presidential systems. *Oxford Handbook of Public Choice*, Oxford University Press, https://pages.ucsd.edu/~ssaiegh/oxford_pc_chapter.pdf#:~:text=one%20should%20look%20at%20governments%E2%80%99,composition%20rather%20than%20constitutional%20structures (accessed on 03 January 2026)
- Tsebelis, G. (2002). *Veto Players: How Political Institutions Work*. Princeton University Press.

FORM OF GOVERNMENT AND INSTITUTIONAL EFFECTIVENESS: A LITERARY REVIEW

Yoana Nedelcheva, PhD Student
Department of Economics
Faculty of General Economics
University of National and World Economy
e-mail: yoana.nedelcheva@unwe.bg

Abstract

This paper is going to serve as a literature review of the relevant literary sources regarding the supposed connection between forms of government, on the one hand, and institutional effectivity understood as economic prosperity, on the other. The problem this article attempts to tackle is the contradiction in the extant academic literature – namely the lack of consensus regarding the question which institutions can lead to economic growth. This article aims to briefly lay out the ideas and contributions of some of the key researchers in the field. This paper is tasked with establishing the theoretical foundation for further research and defining gaps in the existing literature by posing the following questions: How do institutions influence economic growth? Which are those institutions? Which political systems are more likely to include them?

Keywords: institutions, institutional efficiency, form of government, economic growth

JEL: O43, H11